Cultuurgoederen Sint-Pieter en Sint-Laurentiuskerk (Riemst)

1. Ten geleide

De parochiekerk, die is toegewijd aan Sint-Pieter en Sint-Laurentius, is sinds 17 maart 1995 beschermd als monument. Gezien het belang van de historische waarde werd door het team Havermans en Voets in het kader van het beheersplan de historiek uitvoerig uitgewerkt. De hierdoor ontstane inzichten maken het mogelijk om meerdere interieurelementen te koppelen aan een bouwfase. Hieronder wordt een overzicht gepresenteerd van de roerende en onroerende goederen die bijdragen tot het harmonische interieur. De diverse sculpturen hebben een duidelijk, adequate plaats, op een voor hen gemaakte sokkel of nis.

Figuur 1 Photo Nélissen, Visé, Foto van de kerk vlak na de aanpassingen n.o.v. R. Lemaire , 1929 (bron: pastorie Zichen)

2. Definitie cultuurgoederen

Volgens het Onroerenderfgoedbesluit (2014) zijn cultuurgoederen: "**roerende goederen, die omwille van hun erfgoedwaarde van algemeen belang zijn, waarvan het samen voorkomen met het gebouw een bijzondere waarde heeft en die ofwel ontworpen zijn voor of vervaardigd met het beschermd goed ofwel gerelateerd aan de functie van het beschermd goed en waarvoor de historische verbondenheid met het beschermd goed kan aangetoond worden**. Voor beschermde onroerende goederen in eigendom van privépersonen of -vennootschappen moeten cultuurgoederen opgenomen zijn in een beschermingsbesluit of een goedgekeurd beheersplan of er moet **voorheen voor het beheer ervan een premie verleend** zijn opdat ze als cultuurgoederen beschouwd kunnen worden".

Er zijn drie vormen van roerende goederen die onroerend zijn door bestemming:

- **onroerend door ornamentele bestemming**
  Het roerende goed wordt als onroerend beschouwd op basis van een uiterlijk teken. Er is een vorm van materiële integratie van het roerend goed. Bijvoorbeeld een spiegel geplaatst in een speciaal daartoe voorziene uitsparing in de muur, een schilderij opgenomen in een lambrisering, een beeld in of op een speciaal daarvoor gemaakte nis of sokkel. Die roerende goederen moeten niet nagelvast bevestigd zijn. Om de materiële integratie aan te tonen volstaat een foto, ontwerptekening of ontwerpschets. Is het roerend goed onroerend door ornamentele bestemming op het moment van bescherming, dan is en blijft het roerend goed mee beschermd met het onroerend goed waarin het zich bevindt.
- **onroerend door (wils)bestemming:**
  De (oorspronkelijke) eigenaar heeft het roerend goed in een duidelijke wilsbeschikking verbonden aan het onroerend goed (fig. 7-9). Het meest duidelijke voorbeeld is een testament of schenking waarin de erflater of schenker bepaalt dat de roerende voorwerpen in het onroerend goed moeten blijven. Maar ook uit andere bronnen kan de wilsbeschikking blijken, zoals de bestelling of de afbeelding van schenkers op een schilderij. Om de wilsbeschikking aan te tonen, moeten niet noodzakelijk originele bewijsstukken worden voorgelegd. Vermeldingen in wetenschappelijke publicaties die archivalisch gestaafd zijn, gelden ook als voldoende bewijs. Is het roerend goed onroerend door wilsbestemming op het moment van bescherming, dan is en blijft het roerend goed mee beschermd met het onroerend goed waarin het zich bevindt.
- **Roerende goederen onroerend door economische bestemming:**
  Het onroerend goed is specifiek ingericht en voorzien van roerende goederen voor de exploitatie van het gebouw. Bijvoorbeeld de toonbank van een winkel, losstaande machines die niet verankerd zijn, gedemonteerde onderdelen van een machine of installatie die niet meer gemonteerd worden, klein alaam en gereedschap in een werkplaats, rollend en rijdend erfgoed, … De roerende goederen zijn nuttig voor de bestemming van het onroerend goed. Bij een economische bestemming staat de functie vermeld in het beschermingsbesluit. Een motivatie bouw je dus op vanuit die functie. Is het roerend goed onroerend door economische bestemming op het moment van bescherming, dan is en blijft het roerend goed mee beschermd met het onroerend goed waarin het zich bevindt.

(citaat: RICHTLIJN CULTUURGOEDEREN IN MONUMENTEN 1.12.2015)

3. De waarde van de Sint-Pieter en Sint-Laurentiuskerk

Waarden opgesomd in het beschermingsbesluit :

Parochiekerk Sint-Pieter en Sint-Laurentiuskerk[1]

Beschermd monument: sinds 17/03/1995 tot heden

ID 2306

Parochiekerk Sint-Pieter: omgeving met pastorie en burgerhuis[2]

Beschermd dorpsgezicht: sinds 17/03/1995 tot heden

ID 2309

Gemeentehuis van Zichen-Zussen-Bolder[3]

Beschermd monument: sinds 17/03/1995 tot heden

ID 2308

[1] https://inventaris.onroerenderfgoed.be/aanduidingsobjecten/2306
[2] https://inventaris.onroerenderfgoed.be/aanduidingsobjecten/2309
[3] https://id.erfgoed.net/aanduidingsobjecten/2308

4. Beschrijving

De georiënteerde kerk is na de verbouwing van begin 20ste eeuw niet meer gewijzigd. Delen van de oude en de nieuwe kerk gaan naadloos in elkaar over. Het grondplan is asymmetrisch door de toevoeging van een smalle zijbeuk aan de zuidzijde. Analyse van de bouwplannen en teksten uit 1927 brachten aan het licht dat deze verbrede zuidbeuk bedoeld was om zijkapellen in onder te brengen. Dit plan werd niet uitgevoerd, althans de muurtjes die zijkapellen van elkaar moesten scheiden werden niet (volledig) gebouwd. In plaats daarvan zijn de muren doorbroken en afgewerkt met bogen die het doorzicht ritmeren en het perspectief versterken. Hierdoor wordt dit deel van de zijbeuk als een lange gang ervaren, wat de ruimtelijkheid van de kerk ten goede komt. De daar opgehangen kruisweg geniet van deze op het ontwerp herwonnen, continue lineaire ruimte. De gang vormt een lengte-as tussen de westelijke inkom en de deur naar de sacristie in het oosten. Dit beeld wordt versterkt door de heiligenbeelden die zijn geplaatst op de pijlers langs deze gang.

Figuur 2 Aanzichten van de oostelijke en westelijke gevel van de Sint-Pieters en Sint-Laurentiuskerk (bron: Dossier dringende restauratiewerken Sint-Pieters en Sint-Laurentiuskerk, Zichen, door architectenteam Gielen en Janssens, 2011).
Figuur 3 Foto's bestaande toestand toren, verzorgde toerenspits met smeedijzeren kruis op vergulde bol en het noordportaal. (bron: foto's AMH).

In de noordgevel doorbreekt het noordportaal de uniforme opbouw van de in gelijke traveeën opgedeelde langsgevel. De opbouw van de noord- en zuidzijde is verder identiek.

Zowel interieur als exterieur zijn volledig in mergelsteen uitgevoerd, enkele delen van de toren niet te na gesproken. De combinatie van mergelsteen en silex is enkel aan de buitenzijde zichtbaar. Het feit dat het gehele interieur uit mergelsteen bestaat, geeft de kerk een sobere en natuurlijke uitstraling. Afhankelijk

van de lichtinval varieert de sfeer van de kerk van een koele en strak uitgehouwen grot tot een ruimte met een warme, aangename gloed. De beige en lichtbruine aardetinten, die ook in de kruisweg terug te vinden zijn, harmoniëren met de houten meubelstukken uit de oude kerk.

Figuur 4 Sfeerbeelden interieur met natuurlijk licht.

Figuur 5 Grondplan Sint-Pieters en Sint-Laurentiuskerk (bron: Dossier dringende restauratiewerken Sint-Pieters en Sint-Laurentiuskerk, Zichen, door architectenteam Gielen en Janssens, 2011).

Figuur 6 Reeks afbeeldingen van de bijzondere kruisweg, op het eerste doek gedateerd 6 september 1936, niet gesigneerd.

5. Historische schets[4]

De kerksite ligt centraal in de oude woonkern van Zichen. Op deze site stond wellicht al voor de 12de eeuw een kerkgebouw, waarvan zowel een beschrijving als een iconografische voorstelling ontbreekt. Op de plaats van de huidige kerk werd in de 14de of begin 15de eeuw een gotische kerk gebouwd van lokaal gewonnen mergelsteen. De aansluitende toren, grotendeels opgebouwd uit silex, had geen doorgangen op het gelijkvloers. Het jongere koor, uit 1703, dat eveneens in gotische stijl uitgewerkt is, is hoger.
In 1870 werd de bruikbare oppervlakte van de kerk vergroot, door de verlenging van de zijbeuken, om de doopkapel aan de noordkant en de biechtstoel aan de zuidkant te plaatsen. Bovendien er wordt een deuropening in de westgevel van de toren gemaakt.
Ongeveer 40 jaar later werd de vraag naar de vergroting van de kerk opnieuw zeer actueel. Onder impuls van Z.E.H. Vital Van Reppelen (pastoor van 1901 tot 1926) en in opdracht van de kerkfabriek werden door architect Mathieu Christiaens (1865-1934) drie verschillende ontwerpen van vergroting opgesteld (juni 1914, februari 1924 en januari 1926). Deze voorstellen hadden veel respect voor de bestaande kerk, de ommuring én de pastorij.
In 1926 werd pastoor Van Reppelen op rust te Zelem opgevolgd door Jozef Palmaers. Direct werd een nieuwe architect aangesteld, nl. Z.E. Kan. Lemaire, hoogleraar Bouwkunde aan de Universiteit van Leuven, die de grote lijnen uitzetten, en bouwmeester Fr. Vandendael uit Leuven, die het definitieve ontwerp van de grondige verbouwing voorgelegde. Opmerkelijk is vooral dat het behoud van de toren, waarvoor men altijd had gepleit, nu op losse schroeven kwam te staan. De enige manier om de kerk te vergroten zou de afbraak van de toren zijn, zodat de kerk naar het westen zou kunnen worden uitgebreid. Een uitbreiding naar het oosten was uitgesloten omdat het koor, een interessant deel van de kerk, nog in goede toestand was. Uiteindelijk werd de toren afgebroken en een geheel nieuwe opgetrokken.

6. Situering van het roerend erfgoed als stilistisch ensemble gelinkt aan bouwfasen van de kerk

Van het interieur en exterieur van de kerk zijn prachtige foto's bewaard, die in 1903 zijn bezorgd door de pastoor aan de KCM. Kort daarna werd de kerk opgenomen in de derde klasse van de '*édifices de cultes'*. De foto's laten de sfeer van de kerk perfect aanvoelen. Bovendien verschaffen ze inlichtingen over de kerk van voor de verbouwing van 1927-1928, onder andere over de aankleding. Zo zien we de banken en hun spreiding over de kerk, de oude preekstoel, kruisweg en koorbank, de plaatsing van een aantal heiligenbeelden en van de verlichting.
Enkele interieurelementen uit de oude kerk(-en) zijn heden nog zichtbaar voor het publiek opgesteld:

- De doopvont met maskers (14de eeuw)
- De altaren uit de bouwfase van 1870
- De biechtstoel uit de bouwfase van 1870
- De koorbanken (tweede helft 18de eeuw)

Er kon niet achterhaald worden of er in de 19de eeuw een orgel stond en waar dit was opgesteld.

[4] Deze historische schets is opgemaakt op basis van het onderzoek door Ann Voets en Anne-Mie Havermans in kader van de opmaak van het beheersplan. Voor referenties naar bronnen zie het beheersplan.

De plannen van het hoofdaltaar zijn getekend door Denis en gedateerd 1877. Op de tekening zijn de belangrijkste architectuurdetails weergegeven zodat de inpassing en de verhoudingen binnen de ruimte van het koor, perfect konden worden ingeschat en geëvalueerd. Waarschijnlijk ontwierp Denis eveneens de twee zijaltaren, maar die plannen zijn niet bewaard. Van zijn hand, en in dezelfde verfijnde stijl getekend zijn ook de tekeningen van de biechtstoel en de communiebank. De uitvoering werd toevertrouwd aan beeldhouwer Lenaerts. Bijzonder is dat de altaren werden uitgevoerd in mergel uit de groeve van Tans (gemeente Zichen). De altaren zijn uitgevoerd in een zeer rijke neogotische vormentaal. Centraal staat de calvarie (kruisbeeld) aan de rechterkant de uitbeelding van de Bijbeltekst van Marcus 'Laat de kinderen tot mij komen' en links het verhaal van de ongelovige Thomas.
De biechtstoel is eveneens naar ontwerp van Denis uitgevoerd. Dit eikenhouten meubel werd ontworpen om in een zijbeuk opgesteld te worden, gecentreerd onder één van de half boogvormige ramen.
In de rekeningen van 1847 lezen we 'Acquis du moyen de souscription dix grandes statues en plâtre. Wellicht betreft het deze grote heiligenbeelden. Tien stuks is een behoorlijk aantal voor deze kerk: twee beelden in het koor, 6 beelden aan de pijlers, twee beelden tegen achteraan tegen de westelijke muur. De beelden werden na de grote verbouwing verplaatst naar de pijlers die tussen de zuidelijke zijbeuk en de zuidelijke doorgang staan. De sokkels zijn veranderd en de beelden kijken naar het westen. Op hun huidige plaats versterken de beelden door hun ritmering de structurele elementen van de kerk.

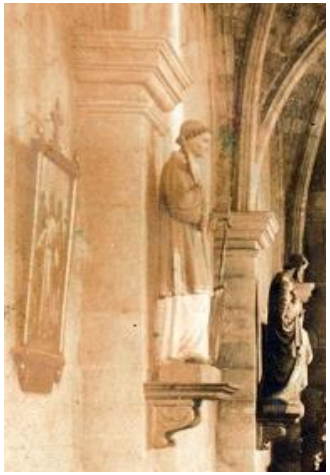
Bij de verbouwing van 1928 werden een aantal elementen werd volledig door nieuwe vervangen: preekstoel, calvarie, kruisweg.

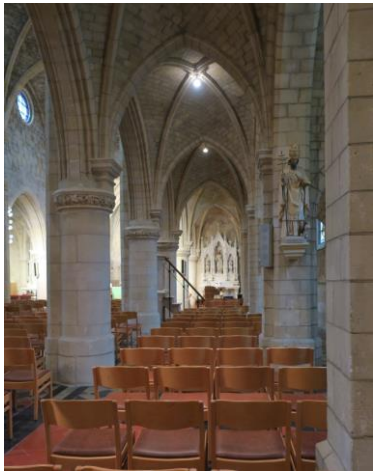
De traditionele kruisweg werd vervangen door een in vele opzichten bijzondere, nieuwe kruisweg. Bijzonder zijn zowel de tekenstijl, de toegepaste techniek, de keuze voor het formaat van de afbeeldingen als de ruimte die eraan wordt toebedeeld. De schildering van de kruisweg, volgt de maatvoering van de kerk. Twee taferelen vullen telkens de volledige lengte tussen twee boogjes van de zuidelijke doorgang. De olieverfschilderijen op doek lopen als een fries op de zuidelijke en de westelijke wand. Ze zijn bevestigd op ooghoogte van de toeschouwer zodat deze als het ware meeloopt en terwijl toekijkt. De scenografische opbouw van de van de taferelen waarbij men zich ofwel in een gebouw of in een quasi doorlopend landschap beweegt, versterkt deze impressie. De grote doeken zijn met spijkers bevestigd op de muur. Het eerste doek is gedateerd 6 september 1936. De heldere lijnvoering, het ingehouden sentiment en de eenvoudige en sobere aankleding van de personages benadrukken de breuk met de kruisweg tradities van de vorige eeuwen. Het kleurgebruik is opmerkelijk en de tinten zijn in harmonie met het unieke mergelstenen gebouw. Als vroege 'tekststrips' is de begeleidende tekstband bij deze kruisweg boven op de geschilderde voorstelling gelijmd. Op de doeken zijn met verf de namen van de schenkers aangebracht, wat een persoonlijk toets aan de werken geeft. De naam van de kunstenaar kwam tijdens het archiefonderzoek niet aan het licht. Het loont de moeite om daar verder onderzoek over te doen.

7. Oplijsting en verantwoording cultuurgoederen

De cultuurgoederen zijn per bouwfase gerangschikt, omdat voor deze site de belangrijkste roerende elementen sterk gelinkt zijn aan een periode die bepalend was voor het uitzicht van deze kerk. Op twee foto's uit 1903 zijn de originele standplaatsen van (enkele) heiligenbeelden te zien.
In het koor staan, als elkaars pendant, twee heiligenbeelden. Links herkennen we een vrouwenfiguur, waarschijnlijk Maria. De mannenfiguur aan de overzijde is niet herkenbaar, mogelijk is het H. Johannes. De beelden werden na de verbouwing niet herplaatst in het koor. Tegen de noordmuur zijn de H. Jozef en de H. Laurentius te zien. De beelden zijn gepolychromeerd en staan op muursokkels die tegen de pilasters zijn bevestigd. Ze kijken kerk inwaarts. Wellicht waren er beelden aan al de pijlers aangebracht, zowel in de noord- als in de zuidbeuk. In de rekeningen van 1847 lezen we *'Acquis du moyen de souscription dix grandes statues en plâtre.'*[5] Wellicht betreft het deze grote heiligenbeelden. Tien stuks is een behoorlijk aantal voor deze kerk: twee beelden in het koor, 6 beelden aan de pijlers, twee beelden tegen achteraan tegen de westelijke muur.

De beelden werden na de grote verbouwing verplaatst naar de pijlers die tussen de zuidelijke zijbeuk en de zuidelijke doorgang staan. Op hun huidige plaats versterken de beelden door hun ritmering de structurele elementen van de kerk. Zes beelden op muursokkels, gericht naar het westen, naam op basement beeld opeenvolgend Sint-Antonius, Sint-Cornelius, Sint-Laurentius, Sint-Petrus, Sint-Jozef met kind en op de zuidwestelijke muur Heilige Theresia van Lisieux.

Figuur 7 Interieurbeeld kerk van Zichen, genomen vanuit de noordbeuk met zicht op het O.L.Vrouwaltaar en het altaar van de H. Petrus in de zuidbeuk, uit de reeks genomen in 1903 (bron: ter beschikking gesteld door Patrick Haekens).
Figuur 8 Reeks met de heiligenbeelden in de kerk, details uit de foto's van 1903. Figuur 9 Beeld van de H. Laurentius heden.

[5] Archief Pastorie Zichen, 20 Rekeningen 1840-1849, met los overzicht 1836-1865.

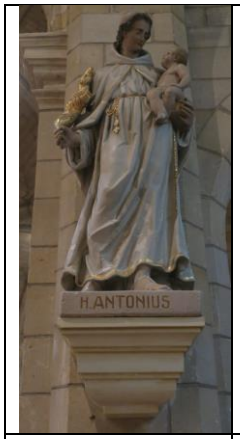
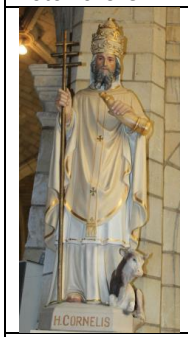
Roerende goederen, cultuurgoederen

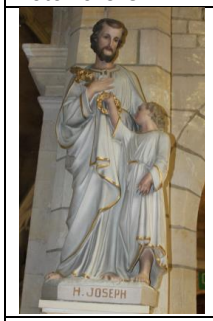
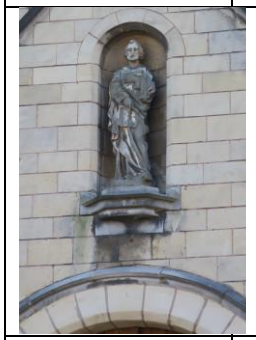
CULTUURGOEDEREN					
Foto actuele toestand (2019)	Oude foto, archiefdocument	Datering	Benaming en beschrijving	Motivering	Bronnen en literatuur
			O.L.V. met kind, opgesteld in O.L.V.-altaar (1877) gips	- waardevol - onroerend door ornamentele bestemming: hoort in de nis van het zijaltaar - verbondenheid met de bouwgeschiedenis, met name uit neogotische bouwfase 1870-1873	
Foto 2019 © AMH					
			Biddende engel, opgesteld in de rechternis van het O.L.V.-altaar (1877) gips	- waardevol - onroerend door ornamentele bestemming: hoort in de nis van het zijaltaar - verbondenheid met de bouwgeschiedenis, met name uit neogotische bouwfase 1870-1873	
Foto 2019 © AMH					

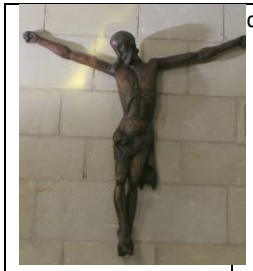
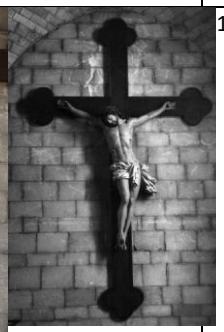
			Biddende engel, opgesteld in de linkernis van het O.L.V.-altaar (1877) gips	- waardevol - onroerend door ornamentele bestemming: hoort in de nis van het zijaltaar - verbondenheid met de bouwgeschiedenis, met name uit neogotische bouwfase 1870-1873	
Foto 2019 © AMH					
			Christus als H.Hart, opgesteld in het H.Hart-altaar (1877) gips	- waardevol - onroerend door ornamentele bestemming: hoort in de nis van het zijaltaar - verbondenheid met de bouwgeschiedenis, met name uit neogotische bouwfase 1870-1873	
Foto 2019 © AMH					

			Groetende engel, opgesteld in de linkernis van het H.Hart-altaar (1877) gips	- waardevol - onroerend door ornamentele bestemming: hoort in de nis van het zijaltaar - verbondenheid met de bouwgeschiedenis, met name uit neogotische bouwfase 1870-1873	
Foto 2019 © AMH					
			Biddende engel, opgesteld in de rechternis van het H.Hart-altaar (1877) gips	- waardevol - onroerend door ornamentele bestemming: hoort in de nis van het zijaltaar - verbondenheid met de bouwgeschiedenis, met name uit neogotische bouwfase 1870-1873	
Foto 2019 © AMH					

			Calvarie (kruisbeeld) centraal in nis op hoofdaltaar (1877) metaal	- waardevol - onroerend door ornamentele bestemming: hoort in de nis van het zijaltaar - verbondenheid met de bouwgeschiedenis, met name uit neogotische bouwfase 1870-1873	
Foto 2019 © AMH					
			H. Theresia van Lisieux gips MW 2020: "Het beeld staat op een console (geverfd MDF-materiaal?), opgehangen aan de westelijke wand. Enkel de sokkel van het beeld zelf heeft links sporen van stootschade. Minder van belang, maar de achterzijde werd ingekort om het beeld beter te laten passen op zijn sokkel. Het sint Jozef met Kindje Jezusbeeld (zie hieronder) werd op dezelfde manier verkort."	- waardevol - onroerend door ornamentele bestemming: hoort op vaste sokkel - verbondenheid met de bouwgeschiedenis, met name uit periode grote bouwfase	
Foto 2019 © AMH					

		1847	**H. Antonius van Padua** gips H. Antonius van Padua met Kindje op de arm. De lelie in zijn rechterhand	- waardevol - onroerend door ornamentele bestemming: hoort op vaste sokkel - verbondenheid met de bouwgeschiedenis, met name uit periode grote bouwfase	Archief Pastorie Zichen, 20 Rekeningen 1840-1849, met los overzicht 1836-1865.
Foto 2019 © AMH					
		1947	**Heilige Cornelius** gips	- waardevol - onroerend door ornamentele bestemming: hoort op vaste sokkel - verbondenheid met de bouwgeschiedenis, met name uit periode grote bouwfase	Archief Pastorie Zichen, 20 Rekeningen 1840-1849, met los overzicht 1836-1865.
Foto 2019 © AMH					
		1947	**Sint Laurentius** gips	- waardevol - onroerend door ornamentele bestemming: hoort op vaste sokkel - verbondenheid met de bouwgeschiedenis, met name uit periode grote bouwfase	Archief Pastorie Zichen, 20 Rekeningen 1840-1849, met los overzicht 1836-1865.
Foto 2019 © AMH					

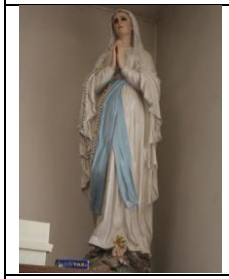
		1947	**H. Petrus** gips	- waardevol - onroerend door ornamentele bestemming: hoort op vaste sokkel - verbondenheid met de bouwgeschiedenis, met name uit periode grote bouwfase	Archief Pastorie Zichen, 20 Rekeningen 1840-1849, met los overzicht 1836-1865.
Foto 2019 © AMH					
		1947	**H. Jozef met kind** gips,	- waardevol - onroerend door ornamentele bestemming: hoort op vaste sokkel - verbondenheid met de bouwgeschiedenis, met name uit periode grote bouwfase	Archief Pastorie Zichen, 20 Rekeningen 1840-1849, met los overzicht 1836-1865.
Foto 2019 © AMH					
		Ca 1929	**Heilige Petrus** Natuursteen De hoofdinkom van de kerk is gesitueerd in het noordportaal, dat architecturaal het meest monumentaal is uitgewerkt en een grote dubbele houten deur heeft. Boven deze poort staat het beeld van de H. Petrus in een nis	- waardevol - onroerend door ornamentele bestemming - verbondenheid met de bouwgeschiedenis : geplaatst in nis die tot stand kwam bij de laatste bouwfase 1928	
Foto 2019 © AMH					

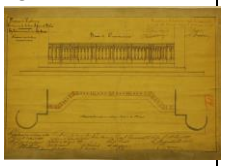
	doopkapel	13de eeuw (KIK)	**Eikenhouten kruisbeeld dat waarschijnlijk dateert van de 13de eeuw (MW 2020)** Centrale plek in de doopkapel, in de as van de kerk, waar het ten volle tot zijn recht komt. Ongetwijfeld is van bij het ontwerp van deze ruimte rekening gehouden om dit beeld hier te plaatsen. (enkel het corpus, armen recenter). Het werd vermoedelijk in het begin van de 20e eeuw afgeloogd en voorzien van vervalste patine van gekleurde boenwas. Lacunes werden met kneedbare gekleurde boenwas opgevuld. Het beeld vraagt meer onderzoek, er is geen volle zekerheid betreffende zijn authenticiteit.	- waardevol - onroerend door ornamentele bestemming : centraal in doopkapel - verbondenheid met de vroegste bouwgeschiedenis	MW 2020
Foto 2019 © AMH					
		1751 - 1800 (KIK)	**Kruisbeeld** Lindenhout, gepolychromeerd Eikenhout, gevernist Hout, hoogte: 180 cm Christus aan het kruis, hoofd naar rechter schouder geneigd, haar in het midden gescheiden. Lendendoek rond het middel, voeten over elkaar genageld MW MEI 2020 PG 47: Het corpus, een bijna levensgrote voorstelling van Christus is te beschouwen als een topstuk van beeldhouwkunst dat te situeren is in het begin van de 18de eeuw. Het beeldhouwwerk van uitzonderlijke kwaliteit is te plaatsen in de omgeving (navolger) van Jean Del Cour (1631-1707) en behoort tot de Luikse school. De polychromie, vermoedelijk op een lindenhouten beeld aangebracht, dateert van het einde van de 19de eeuw.	- waardevol - onroerend door ornamentele bestemming - verbondenheid met de kerkgeschiedenis	Geukens, B., Fotorepertorium van het meubilair van de Belgische bedehuizen, Provincie Limburg, Kanton Tongeren, Brussel, 1976 (pg. 87)
Foto 2019 © AMH	Foto 1968 © KIK Silvy Nijssen, M026572				
			3 smeedijzeren krukken met rood fluweel Kwaliteitsvol smeedwerk van J. Heefdfeld uit Riemst bepaalt mee de uitstraling van deze kerk.		
Foto 2019 © AMH					

			standaard (Bloemenhouder) smeedijzer mogelijk toe te schrijven aan Louis van Boeckel. (MW mei 2020) De bijzondere schaal en de standaard horen onlosmakelijk samen.		
Foto 2019 © AMH					
			wierrookvat		
Foto 2019 © AMH					
			Smeedijzeren kandelaar (2) aan weerzijden van hoofdaltaar	- waardevol - onroerend door ornamentele bestemming - verbondenheid met de bouwgeschiedenis	
Foto 2019 © AMH					

Roerende goederen, geen cultuurgoederen

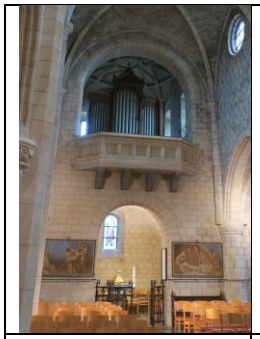
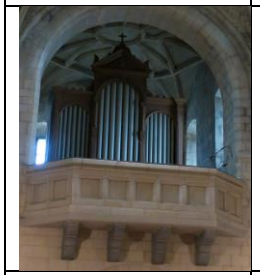
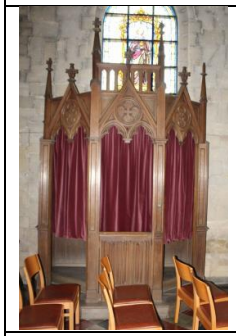
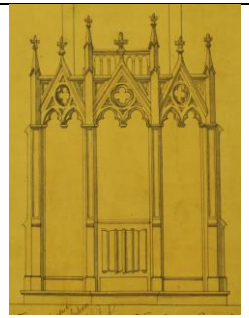
GEEN CULTUURGOEDEREN				
			Schilderij H. Petrus (muur noordelijke zijbeuk, nabij altaar O.L.V.) **Identiek als wandschildering sacristie**	
Foto 2019 © AMH				
			Calvariegroep met gekruisigde Christus en Maria, aan de voet van het kruis Het eikenhouten kruishout is van rond 1900 MW mei 2020 pg 47: "Het is mogelijk dat de Corpus Christi en Mariabeeldje van Duitse makelij is (onzeker) daterend van de 18de, begin 19de eeuw. Een regionaal atelier in het Luikerland is ook niet uitgesloten! Het Christusbeeldje hangt lichtjes los (rechter arm is niet gesteund). Een gelijkend kruisbeeld staat in de spreekkamer van de pastorij. Het is niet uitgesloten dat het van hetzelfde atelier, regio komt."	
Foto 2019 © AMH				

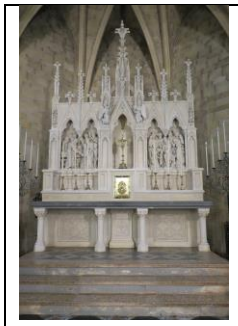
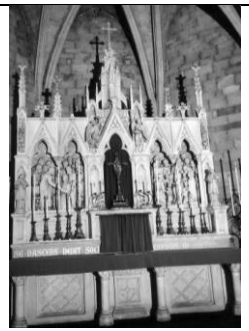
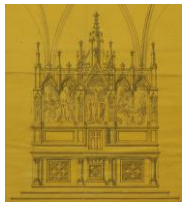
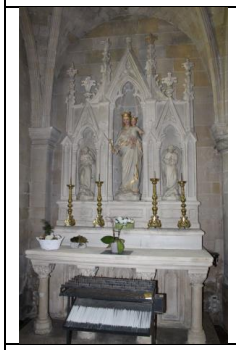
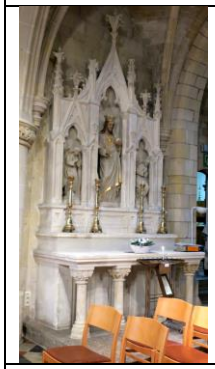
			O.L.V. De staakpop staat in de noordwestelijke bergruimte	Vermeld in rapport MW 2003
Foto 2019 ? AMH				
		19de eeuw	**Onze-Lieve-Vrouw van Lourdes** **O.L.V. van Lourdes met Bernadette van Soubirous** Gips, polychromie, hoogte 150 cm MW mei 2020: “Het beeld werd in grote getale gemaakt maar getuigt toch van vakmanschap. Vooral in de sokkel zijn er enkele afschilferingen in de polychromie.”	
Foto 2019 © AMH				
			2 Engelen in albe (sacristie) Gips,	https://www.erfgoedplus.be/details/KF.objecten.5173
Foto 2019 © AMH				
			Sint-Jozef met kindje Jezus gips	
Foto 2019 © AMH				

			Portiekkruis De voet van het processiekruis is onderdeel van het oude portiekaltaar, interessant is het torentje dat deel uitmaakt van de ornamentiek en mogelijk verwijst naar de donator.	
Foto 2019 © AMH				
		1877 	**Communiebank** Eik Ontwerp gesigneerd Denis 12 april 1877 (archief KCML, OE Hasselt)	http://balat.kikirpa.be/object/67528 - Geukens, B., Fotorepertorium van het meubilair van de Belgische bedehuizen, Provincie Limburg, Kanton Tongeren, Brussel, 1976 (pg. 86); - archief KCML, OE Hasselt.
Foto 2019 © AMH		Ontwerp Denis 1877, archief KCML, OE Hasselt.		

Onroerende interieurelementen

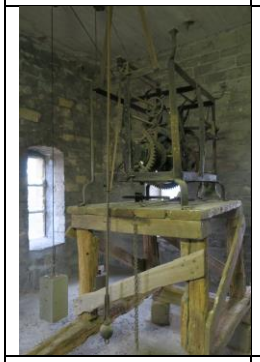
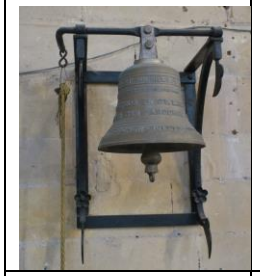
Foto actuele toestand (2016)	Oude foto of document	Datering	Benaming en beschrijving	Bron
		1301 (ca) - 1400 (ca.) (KIK) Deksel : 1928 (KIK)	**Doopvont in doopkapel** - kuip: blauwe hardsteen, hoogte cm - deksel in messing, hoogte cm - totale afmeting: 112 cm - met achtkantige voet, schacht en kuip waarop vier maskers zijn aangebracht. Deksel bekroond met bol en kruis - staat centraal in de doopkapel	http://balat.kikirpa.be/object/67564 Geukens, B., Fotorepertorium van het meubilair van de Belgische bedehuizen, Provincie Limburg, Kanton Tongeren, Brussel, 1976 (pg. 86)
Foto 2019 © AMH	Foto 1944 © KIK Commissariaat Generaal voor 's Lands Wederopbouw, cliché B074243			
			Kruisweg, 14 staties Opgeschilderd de namen van de schenkers; Geschilderd op doek, dat met behulp van metalen nageltjes (koper en ijzer) gespannen op de muren. De tekstband is bovenop de geschilderde voorstelling gelijmd. De olieverfschilderijen op doek lopen als een fries op de zuidelijke en een gedeelte van de westelijke wand door. Bijzonder zijn zowel de tekenstijl, de toegepaste techniek, de keuze voor het formaat van de afbeeldingen als de ruimte die eraan wordt toebedeeld.	
Foto 2019 © AMH				

			doksaal met orgelbalustrade mergel	
Foto 2019 AMH				
				
Foto 2019 © AMH				
		1877-1878	**Biechtstoel noordelijk transept** Eik, neogotisch Ontwerp Denis, gedateerd 12 april 1877 (archief KCML, OE Hasselt). Elementen verdwenen, zoals deel van kroonlijst, enkel hogels en details	- Geukens, B., Fotorepertorium van het meubilair van de Belgische bedehuizen, Provincie Limburg, Kanton Bilzen, Brussel, 1975 (p. 38). - archief KCML, OE Hasselt.
Foto 2019 AMH	Ontwerp Denis 12 april 1877, archief KCML, OE Hasselt.			

		1878 (KIK) 	**Hoofdaltaar** Mergel, retabel, neogotiek Beeldhouwer : Lenaerts Centraal: calvarie (kruisbeeld) Rechts: Laat de kinderen tot mij komen links: Laatste Avondmaal. MW mei 2020: "Reliëfs geïntegreerd in het retabel van het hoofdaltaar zijn in kunststeen gemaakt (gips met een steenimitatie afgewerkt?)." Ontwerp gesigneerd Denis 12 april 1877 (archief KCML, OE Hasselt)	Geukens, B., Fotorepertorium van het meubilair van de Belgische bedehuizen, Provincie Limburg, Kanton Tongeren, Brussel, 1976 (pg. 86) - archief KCML, OE Hasselt
	KIK-1968-fotograaf-Nijssen-Silvy-hoofdaltaar- M026560	Ontwerp Denis 12 april 1877, archief KCML, OE Hasselt.		
			O.L.V.-altaar, noordelijk zijaltaar mergel	
Foto 2019 © AMH				
			H.Hart-altaar, zuidelijk zijaltaar mergelsteen.	
Foto 2019 © AMH				

		1865 (KIK)	**Preekstoel** in mergelsteen, Franse zandsteen (voor de trappen), messing voor reliëf en smeedijzer voor balustrade MW2020: “De preekstoel werd ook opgebouwd in de lokaal gewonnen mergelsteen. Tijdens de laatste campagne van restauratie heeft de kuip beschadigingen opgelopen. Deze beschadigingen werden sindsdien hersteld (zie foto). De toestand is goed. In het stootbord van één van de treden zit een scheur. De vernislaag van de messing panelen met graveringen (niëllotechniek) is verouderd, vervuild, er duiken sporen van metaaloxidatie op. Vooral de rode kleurstof (Roodgekleurde gomlak, schellak?) is lichtjes gecraqueleerd. De toestand is goed. Er zijn geen opmerkingen te maken op het smeedijzer van de balustrade.”	
Foto 2020 © AMH	Millen KIK 1944 preekstoel-B078026			
		Midden 18de eeuw (KIK)	**Koorgestoelte noord** Eik, Identiek aan het zuidelijk gestoelte Luiks werk (KIK) MW 2020: “een reeks van zeven zitjes met een hoog “dorsaal” , rugleuning opgebouwd uit panelen en pilasters. Een borstwering, een soort lezenaar, staat los voor het koorgestoelte. Het geheel werd zonder twijfel gemaakt in het Luikerland, in de tweede helft van de 18de eeuw, het getuigt van goed vakmanschap en is kwalitatief goed gesculpteerd”	Geukens, B., Fotorepertorium van het meubilair van de Belgische bedehuizen, Provincie Limburg, Kanton Tongeren, Brussel, 1976 (pg. 87)
Foto 2020 © AMH	Foto 1944 KIK Commissariaat Generaal voor 's Lands Wederopbouw, cliché B074250			
			Koorgestoelte zuid Identiek aan het noordelijk gestoelte MW 2020: “een reeks van zeven zitjes met een hoog “dorsaal” , rugleuning opgebouwd uit panelen en pilasters. Een borstwering, een soort lezenaar, staat los voor het koorgestoelte. Het geheel werd zonder twijfel gemaakt in het Luikerland, in de tweede helft van de 18de eeuw, het getuigt van goed vakmanschap en is kwalitatief goed gesculpteerd”	
Foto 2020 © AMH				

		1751 – 1800 (KIK)	**Kerkbanken, in noordelijke zijbeuk** Eikenhout (KIK) H: 105 cm	http://balat.kikirpa.be/object/67588
	Foto 1968 © KIK Silvy Nijssen, M026557			
				
Foto 2019 © AMH	Millen KIK 1944 godslamp B078027			
			Sokkeltje aan noordelijk zijaltaar	
Foto 2019 © AMH				
			Geschilderde voorstelling van Petrus en een opschrift (sacristie)	
Foto 2019				
			Smeedijzeren hek doopkapel Het zwartgeverfde gietijzeren hek sluit de doopkapel af.	

			Uurwerk toren	
Foto 2019				
			Klok(je) aan uurwerk	
			Klokje in het koor	